

ל' חשוון תשע"ו, 12.11.2015

גיליון מס' 483

פרשת תולדות

מעשה אבות סימן לבנים

מאת אבינעם שטרית, שדה אליהו

"וְכָל-הַבְּאֵרֹת, אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אַבְיֹו, בַּיָּמִי, אַבְרָהָם אָבִיו--סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים, וַיִּמְלְאוּם עֵפֶר..." (כו,טו). נקדים ונאמר, שזה מוכר וידוע לנו וממש לא מפתיע, מה שמלמד אותנו שהמאבק על הארץ לא החל ב-120 השנים האחרונות.

בארותיו של אברהם אבינו ויצחק בנו העסיקו רבות את המפרשים, וככל שרבו המפרשים כן רבו ההיבטים להבנת הסיפור ומטרתו. בין היתר, יש שראו בזה נסיון של יצחק שקיבל את ההבטחה על הארץ: "כִּי-לְךָ וּלְזַרְעֶךָ, אֶתֶּן אֶת-כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת..." (כו,ג), ומאידך, הוא מוצא את עצמו מול שונאים ומתנכלים שמעמידים ספקות באשר למימוש ההבטחה. יש הרואים בסיפור הבארות את תמצית תולדות עם ישראל במאבק על הארץ מאז, ועד ימינו אלה.

אם נבחן את מסלול חייהם וסיפורם של שלושת האבות נגלה שלאברהם הקדישה התורה את הפרשות "לך לך", "וירא", ו"חיי שרה", ליצחק – את פרשת "תולדות" (ברוטו), וליעקב ובניו – מ"ויצא" עד סוף ספר בראשית. במהלך חייהם, של כולם, היה רעב בארץ, אך רק יצחק נצטווה שלא לצאת מן הארץ. לצורך קיום ביתו, הנלווים אליו ומקנהו הרב, הוא נדרש להתמודד עם מגבלות הארץ, שאינה מניבה, עם המחסור במים ועם "מקומיים" עוינים. כפיצוי על האיסור לעזוב את הארץ, זכה יצחק לליווי צמוד ולברכה במעשיו מצדו של הקב"ה. הוא חזר אל הבארות שחפר אביו, שה' "לא-הִנִּיחַ לְאִישׁ, לְעַשְׂקֵם" (ד"ה א', כז, כא), "וַיִּזְרַע יֶצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׂנֵה הַהוּא מְאֹה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'", (כו,יב). וַיִּגְדַּל הָאִישׁ... עַד כִּי גָדַל מְאֹד... וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים (כו,יג-יד).

בשולי הדברים נציג את הקושיה על יצחק (בראשית רבא ס"ד, ו'): הכיצד מדד את יבולו הרב, שהרי "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין"? והשיבו, שמדד יצחק לצורך הפרשת מעשרות, מן הטעם של "אל תרבה לעשר אומדות". ועוד, הפסוק דלעיל, שהקדים את הצלחת היבול ל"ויברכהו ה'" ולא ההיפך, ללמדנו, שלאחר שהפריש מעשרות מן היבול, ברכו ה' בבקר וצאן, בבחינת, "עשר בשביל שתתעשר".

ונחזור לעניין הבארות. שמות בארותיו של אברהם אמנם אינם ידועים לנו אך התורה טורחת ומציינת את העובדה שיצחק חפר אותן מחדש וקרא להן בשמות שקרא להן אביו. הדבר אינו ברור מאליו. כי דרך העולם שאדם שבונה בית/מפעל וכד', קורא אותו על שמו, אך מי שבא אחריו, מוסיף/מפתח/מחדש, מסב את השם לשמו. יש בכך עדות על הענווה של יצחק ועל הכבוד שעשה לאביו לאחר מותו, כבחינו. לאחר מכן, המשיך יצחק לחפור בארות אחרות והוא קרא להם בשמות, וע"פ הנסיבות: עשק, שטנה, רחובות ושבעה. יש מהפרשנים שמוצאים בשמות אלה רמזים למה שעתידי לקרות לעם ישראל, בהמשך.

הודות לתכונות הנעלות שניחן בהן יצחק – אמונה, צניעות, מוסריות גבוהה ומסירות נפש על הארץ ועמידה עקבית ואיתנה כנגד סותמי הבארות, זכה דווקא הוא שעתידו של עם ישראל, הפיזי והרוחני, יירמז ממסלול חייו כפי שהוא משתקף בפרשתנו.

ואכן, מאז ועד היום, המלחמה על הארץ המובטחת, עדיין נמשכת. "הפלישתים החדשים" של היום, אינם בוחלים בשום אמצעי על מנת לחבל בשיבת ציון המונהגת ע"י ההשגחה הא-לוהית. במקום לברך על הצלחת היישוב הציוני בפיתוח מקורות מים, והשגת יבולים נאים ולהתברך בהם מכך, אנו עדים ממש בימים אלה, לפגיעות בנפש וברכוש, לסתימת בארות והצתת יערות, בבחינת "גם לי גם לך לא יהיה".

ו"מעשה אבות סימן לבנים": במלחמת הקוממיות, תנועת הקיבוץ הדתי סבלה יותר מכל (יחסית לגודלה). חברות וחברים מסרו את נפשם על הגנת הישובים, הלכו בשבי ואף נאלצו לנטוש את מפעלי חייהם, ומתוך הדבקות באמונת ה' והארץ קמו מתוך ההריסות, העתיקו מקומות והקימו ישובים חדשים לתפארת, באותם שמות, כבראשונה, ועוד הוסיפו עליהם כאשר שבו למקומותיהם המקוריים, ומאז ועד ימינו אלה נאחזים בארץ, בגבורה. ברכות שלוחות לישובי הקבה"ד ממשיכי דרכו של יצחק שקמו וחזרו למקומות עצמם. יהי רצון שיזכו לשבת בטח על אדמתם ולא יינטשו עוד- לעולם! ויזכה עם ישראל להכרה מצד כל עמי עולם כעם הנבחר ע"י מי שברא את העולם כפי שזכה יצחק מצד הפלישתים: "רְאוּ רְאִינוּ כִּי- הִיא ה' עַמּוֹךְ... (כו, כח).

אבינעם שמרית. חבר קיבוץ שדה אליהו. יחד עם חוה (לבית בן יצחק). סבים ל-16 נכדים. כן ירבו. גימלאי. ועסוק במה שאוהב לעשות.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il